

A jutalmakat az orsz. főerdőmester vagy helyettesének elnöklése alatt erdőtisztekből alakított 5 tagú bizottság ítéli oda, a beerdősülés s illetve a szükséges állabalakulás biztosításának megtörtént igazolása alapján, a teljesített erdősítés közérdekű becsének sorrendje és minősége szerint.

A bíráló-bizottság ítéletének alapjául szolgálnak az illetékes közigi erd. bizottságnak s illetve a kir. erdőfelügyelőnek a versenyző erdősítések felett adott javaslatai és a bíráló-bizottság részéről esetleg teljesítendő helyi szemlék.

A kik a kitűzött jutalmakra pályázni kívánnak, a folyó év tavaszán történő erdősítést, legkésőbb f. évi július hó végeig; a f. év őszén történő erdősítést pedig legkésőbb f. évi december hó 25-ig az erdősítés helyének, telekkönyvi számának, a terület nagyságának (kat. holdakban) az erdősítésre használt fánemnek, illetve fánemeknek s utóbbi esetben azok elegyarányának pontos megjelölése mellett nálam jelentsék be. A pályázati feltételek meg nem tartása a versenyből való kizárást vonja maga után.

Budapesten, 1895. évi február hó 2.

Gróf Festetics Andor,
földmívelésügyi m. kir. minister.

Különfélék.

Lucz fenyőmag pergetése. Ha a csemetekertekben a tavaszi vetés nem sikerül, annak okát sokan az erdészek közül rendszerint a mag rosszságában, meg az időjárásban keresik.

Pedig az időjárás, ha nem is mindenkor kedvező, a mag legnagyobb részének elvesztését nem okozza.

Sajnos, igen sokszor tapasztalja az ember, hogy már a kikelő csemeték sorában kisebb-nagyobb foltok vannak, melyek nem kelés után keletkeztek, hanem a melyeken a mag ki sem kelt.

Sokaktól hallottam azt az állítást, melyet saját

tapasztalataim is megerősitenek, hogy a csemetekertek eme semmi esetre sem dicséretre méltó állapotát nem a hanyag megmunkálás, rossz időjárás, elemi csapás stb. okozza, hanem a vetőmag rosszasága.

Épen ennek ellensúlyozására a vetés rendszerint tul-sűrűen, s így magpazarlással szokott történni.

A kereskedelem tárgyát tevő vetőmagnak minőségét illetőleg tapasztalhatunk ugyan némi javulást, mióta magvizsgáló állomások vannak. De ezek is gyakran csak reklámra használtatnak, mert a megvizsgált s tényleg jó minőségű magról szóló bizonyítvány fedezete alatt rossz magot is áruba bocsájtanak. A csalárdság néhol annyira ment, hogy éretlen rossz magot más fafaj magvaként árusítottak el. Így történt ez néhány évvel ezelőtt, midőn valószínűleg sovány talajon nőtt, s helytelenül pergetett silány lucz fenyőmagot különféle külföldi fenyő elnevezése alatt adtak el.

Hasonló visszaélések történtek a juharfa, — de legfőkép a tölgyfamagvak elárusításánál.

A forgalomba hozott magot gyakran megfestik, hogy színe egészséges, üde legyen.

A csalárdságnak e módja nálunk még nem honosodott meg, sőt ellenkezőleg örömmel mondhatjuk el, hogy a magyarországi magüzlet eléggé megbízható.

A magpergetők száma lassan bár, de szaporodik. Hiányzik még a vállalkozó szellem és a tőke. Az iparosok mindig tulsokat várnak az államtól, nemhogy a saját erejükből mernének kezdeményezni fontosabb dolgot.

Ma még mindig legczélszerűbb és leggazdaságosabb, hogy az erdész saját maga termelje a vetőmagot, úgy, hogy saját szükségletének fedezése után a környék kisebb erdőgazdáit is lehetőleg ellássa.

Ez a figyelmeztetés már többször megjelent e lapok hasábjain; s e figyelmeztetés felfrissítése mellett oly módot óhajtok az elért eredményekből levont számadatokkal együtt megismertetni, mely módot a lucz fenyőmag és kis részben az erdei fenyőmag előállításánál a szomolnoki m. kir. erdőgondnokságban (Szepes várm.) követtem.

A magpergetőm mintegy 4 m. hosszú, 4 m. széles és 4 m. magas padozott szoba volt, melyet egy régi szerkezetű, rostély nélküli, kívülről fűlő öntöttvas-kályha melegített. Ebben a helyiségben voltak U alakban a cserények.

A lucz fenyőtoboz szedését a környék legényei szakmányban végezték aként, hogy a fára mászván, a két méter hosszú nyélre erősített s kettős váglappal bíró tobozszedőkampóval a tobozokat lelökték vagy lerántották.

Az ügyesebbeket szerettem volna megtanítani arra a módra, mely a Harczhegységben és ha jól tudom Bajorország némely vidékén is divik. Ha ugyanis ott a munkás egyik fáról a tobozt már mind leszedte, a nehézkes és fáradságos le- s felmászást mellőzve, a fa csucsával akép lóbálja magát, hogy a szomszéd fa csucsához vagy egyik vastag egészséges oldalághoz közel jusson s ekkor egy ügyes ugrással a másik fán terem. Mondhatom, hogy egyik munkásom elég ügyességet tanusított e merész röpülésben, de e módot azért nyugodt lélekkel még sem ajánlom senkinek, mert a szedőruddal együtt való átjutás bizonyos foku elszántság mellett igen nagy ügyességet is kíván. Az átugrás különben is csak zárt állásu, középkorú állabokban sikerül, az ilyenek fáin pedig rendesen kevés toboz van s azokban is sok a léha mag.

Egyszer az egyik munkásomnak ily átugrás alkal-

mával, a kissé zuzmarás ág kisiklott kezéből s ő ágról-ágra pottyanva a földre zuhant. Szerencséje volt, hogy a fa alját vastagon fődte a moha.

A tobozokat a 70—80 éves szép, egészséges, s főleg a keleti és északi oldalakon álló fákról szedtettem, mert három évi megfigyelés azt a tapasztalatot nyújtotta, hogy ezen az oldalon levő fák toboza szebb, tömörebb, mint a nyugoti vagy déli oldalon termettek.

A gyantásabb és összezsugorodott tobozokat nem engedtem felszedni, minthogy ezek a tobozi loncza — *Tortrix strobiliana*-furásától egészségtelenekké lettek.

Csak úgy szapora a tobozgyűjtés, ha az egyik munkás azokat a fáról leveszi s a másik zsákba szedi.

Igy két együtt dolgozó munkás naponként 8—9 órai munkaidő mellett $3\frac{1}{2}$ —4, az igen ügyesek s kedvező körülmények között legfeljebb $4\frac{1}{2}$ hl.-nyi ágacskáktól gondosan megtisztított tobozt gyűjtöttek.

Egy fa 0·2—0·5 hl. lucz fenyőtobozt adott, megjegyezvén, hogy a magtermés ebben az évben közepesen alól maradt.

A tobozok szedése kisebb megszakításokkal október hónap közepétől november hónap közepéig tartott. Az időjárás kedvezett, mert a tobozokat, a reggeli dereket kivéve, más csapadék nedvessége nem érte.

A tobozt zsákokban szállítottuk a pergető házhoz, a hol mintegy arasz vastagon a padláson, továbbá a pergető szobában a cserényeken és az előszobában terítettük el.

A pergetés 20 cm. mély s a lehető legegyszerűbb rácsos szerkezetű cserényekben történt, melyek egyszeri megtöltésére átlag 12 hl. toboz szükségeltetett, miből a mag 34—38 óra alatt lett kipergetve. A hőmérsék állandóan 28° R. volt. A tobozoknak megforgatása a cserények ki-

és betologatása útján történt. A mag a padozatra hullott alá, a honnét naponkint 2—3-szor kihordatott.

A később szedett tobozok elébb nyiltak, mint a korán szedettek. A szedéskor még zöldes színű toboz minden pikkelye felnyilt s látszólag — sajnálom, hogy külön kísérlet tárgyává nem tettem, — szebb magot adott, mint a rozsdavörös színű toboz. Emezek között sok meddő is volt. Valószínű, hogy ezek már több éves s magjukat kihullatott, de azért a fán maradott tobozok voltak. Általában a tobozokat nem találtam magdusaknak.

A fűtés főleg vágásokban visszamaradt fenyő fekével történt, mert a toboz a rostély nélküli vaskályhában nem égett jól, csak szenvedett; azért csakis pótlékképen akkor raktuk a tüzre, ha kellő parázs volt alatta.

A pergetéssel járó összes teendőket egy munkás teljes meglegedésemre teljesítette egyedül.

A pergetés közben, melynek menetét majdnem naponkint ellenőriztem, egy igen különös jelenségre lettem figyelmes.

Már a fűtés első napján feltűnt, hogy a szoba ablakain apró rovarok vannak, de ugyanakkor más fontosabb teendőkkel lévén elfoglalva, azokkal nem törődtem.

Másnap már oly sokaság lepte el az ablakokat és az erdei fenyő tobozos láda fenekét, hogy azokat onnét több ízben le, illetőleg ki kellett söpörni.

Ez a jelenség friss toboz berakásánál mindig ismétlődött.

Közelebbi megvizsgálás után kitűnt, hogy a sok között többféle rovar van. Kutatásaim után minden kétséget kizárólag megállapítottam, hogy két faj, mely lapostestű s a poloskákhoz hasonló, a lucz fenyőtoboz pikkelyei alól került ki s ezek a m. kir. állami rovertani állomás

főnöke szerint, ki szives volt azokat meghatározni, a Bodobács-félékhez tartozó *Gastrodes ferrugineus* L. és *Gastrodes Abietis* L. voltak.

Valószínű, hogy áttelelés végett bujtak a pikkelyek alá.

A másik két rovar, mely az erdei fenyő tobozos ládában volt, a hová egy csomó erdei fenyő kéreg is került, a *Tomicus proximus* Eich nevű szúfajhoz és *Corticeus (Hypophloeus) Pini* Pz. nevű fajhoz tartozik.

Az utóbb említett bogár alkalmasint az előbb említett szúfajnak ellensége és vele táplálkozik. Minthogy a két utóbbit gyakran leltem az erdei fenyő kérge alatt, azt hiszem, hogy ezek nem a tobozokkal, hanem a kéregdarabokkal kerültek oda.

Az itt felsorolt rovarok életmódjáról a rendelkezésemre álló szakmunkák nem tesznek említést, kívánatos volna, ha szaktársaim — kiknek alkalmuk van rá — közelebbi megfigyelés és alapos tanulmány tárgyává tennék őket.

A kipergetett szárnyas mag január hó végeig a padláson feküdt, a midőn a szárnyaktól való megtisztítás következett sorra.

A leszárnyalásnak több módját olvastam ugyan, de gyakorlatilag alkalmazva egyiket sem láttam; tehát legcélszerűbbnek véltem azt alkalmazni, melylyel a mag jóságát nem veszélyeztetem s ez a magnak tenyér között való dörzsölése. A mag igen szépen megtisztult ugyan, de beismerem, hogy a szárny egy picziny kis része a mag körül megmaradt. Erre következett a rostálás egy közönséges gabona szél-rostán.

A nyert mag mennyiségére, minőségére és a felhasznált költségekre való tájékozásul közlöm a következő adatokat.

136 *hl.* lucz fenyőtoboz szedése és szállítása a 2—4 *klm.* távolra fekvő szomolnoki erdőtől a magpergetőhöz került 54 frt 40 krba; 62 *hl.* toboz az ó-vízi erdőtől a 30 *klm.* szállítással került 43 frt 93 krba; tehát *hl.*-enkint 40, illetőleg 61 krba.

A fűtéshez felhasználtatott a vágásban értékesíthetlennül visszamaradt száraz s dőlt fenyő feküfából 24 *ürm*³; ennek vágatása s 2—3 *klm.* távolra szállítása ($20 + 17 = 37$ krjával) 8 frt 88 krba került.

A mag pergetése a tobozok ki- és berakásával, a tüzelőfa felaprózása, a kályha fűtése, a mag szárnyalása és rostálása összesen 65 frt 30 krba került.

Összes kiadás tehát 172 frt 51 kr. volt.

Ha még a magpergető helyiség fentartási költségeül évenként a kerekszám kedvéért 27 frt 49 krt számítok, akkor az összes kiadás 200 frtra rug.

A fentebb jelzett tobozmennyiség adott összesen 230 *kg.* tiszta lucz fenyőmagot.

Ezenkívül nyertünk még néhány *kg.* erdei fenyőmagot is, de ezt számításon kívül hagyom.

Tehát egy *hl.* toboz 1·16 *kg.* tiszta lucz fenyőmagot szolgáltatott.

Ennélfogva egy *kg.* tiszta lucz fenyőmag 87 krba került.

Egy pillantás a különböző helyekről való árjegyzékekbe s kitetszik, hogy az eredmény, mint kimutattam, az árjegyzékbeli áraknak átlag fele.

A mag jóságát megítélendő, a szétküldés előtt az általánosan ismert különféle módokon a legkiterjedtebb csiráztatási próbákat tettem.

Összesen csiráztattam a lehető legpontosabb és lelkiismeretes összeszámítás szerint 6 ezer szemet.

Az eredmény százalékokban kifejezve 72%—93% között változott s az átlag 88% teljesen csira képes mag volt, a mit azok a szaktársam is, 8—10-en, kiknek küldeni szerencsés lehettem, megerősíteni szivesek voltak s úgy nyilatkoztak, hogy a megszokott vetési mód mellett a sorok tulsűrűek lettek.

Szükségesnek tartom felemlíteni, hogy a csiráztatásnál nem elegendő, ha a kis fehér csira csak mutatkozik, mert annak néhány milliméterre való kibuvása még nem bizonyítja a mag csirázóképességét; az a romlásnak indult magnak végerőlködése is lehet, a mint arról többször meggyőződtem; hanem szükséges a magot addig csiráztatni, míg a száracska 2—3 cm. hosszú és végén a chlorophyl jelenléte az ismeretes halványzöld színben mutatkozni kezd.

Az eredmény tehát igen jó lett.

Nagyobb mennyiségnél azt hiszem a kerü költséget 10—15%-kal csökkenteni lehetne.

Ezeknél fogva jó lélekkel ajánlhatom szaktársaimnak, hogy a ki csak teheti, termelje a magot házilag, mert így sok pénzt megtakarít a gazdaság javára s elkerüli azt a sok bosszuságot is, a mit a vetőmag rosszasága a kár mellett okozni szokott.

Berendy Béla.

Érdekes löjegyzék. Festetits Tassiló gróf uradalmaiban 1894. évben 32.641 drb. vad került terítékre. Oly eredmény ez, a mely vetekedik Csehország és Alsó-Ausztria legvadusabb területeinek löjegyzékeivel és fényes bizonyítéka a vadászat közgazdasági jelentőségének. E nagyszámu vad a keszthelyi, vállusi, szántói, vörsi, csurgói, szántói, taranyi és agarévi erdőgondnokságokban lövetett, a melyekben a vadászat kiváló szakértelemmel és oly nagy

gonddal kezeltetik, mint talán sehol egyebütt Magyarországon. Az elejtett vadmenyiség, az egyes vadnemeket tekintve következőleg oszlik meg. Elejtetett: agancsár (szarvasbika) 47, szarvastehén 99, dām vad 17, őzbak 86, őz-suta 37, nyul 11,882, üregi nyul 2516, fáczánkakas 4466, fáczántyuk 762, fogoly 4921, fürj 436, erdei szalonka 251, sár szalonka 14, vadlud 11, vadrécze 248, szárcsa 232, vidra 5, róka 139, nyest 33, görény 310, menyét 973, borz 20, vadmacska 29, kóbor eb (mely, mint a rendezett vadászat ellensége, szintén pusztított minden jól kezelt vadászterületen) 291, házi macska (mely ugyanezen okból pusztított) 484, sas 7, héja és karvaly 549, vércse és szarka 3276, mókus 291, tuskés borz 209. Ebből hasznos vad 26,025, kártékony vad 6616, vagyis együttvéve 32.641 darab vad. Ezenkívül mint tenyésztett vad eladott: 1350 drb fáczántyuk és 2620 drb fogoly, melyeket a fentebb kitüntetett löveggyéki adatokhoz számítva: az 1894. év folyamán elért összeredmény ezen vadászterületeken: 36.611 darab vad.

(Közli: —y.)

Douglas fenyő. Ezen hazánkban is, legalább a szelidebb éghajlatu, de még sem száraz éghajlatu vidékeken jövővel bíró nemes fenyőfaj igen gyorsan nő és nagy méreteket ér el, a miről Reuleaux fiatal erdész nyomán közölt következő adatok tesznek tanúságot. A Columbia egy mellékfolyójának forrásterületén, nyugati Északamerikában a 46. és 47. sz. fokok közt egy vágásban néhány törzset megmérve, és a vágáslapon az évgyűrűket megszámlálva, a következő mellmagassági átmérőket és magasságokat jegyezte fel:

egy	78	éves	törzs	vastagsága	85	cm.,	magassága	55	m.
„	360	„	„	„	150	„	„	60	„
„	440	„	„	„	300	„	„	90	„

(Közli: F. L.)

A magyar gazdatisztek és erdészek országos egyesülete évi rendes közgyűlését f. évi április hó 7.-én délelőtt 10 órakor a „Köztelek“ üléstermében tartja, melyen az egyesület zárszámadása, vagyonkimutatása és az 1895. évi költségvetés terjesztetik elő, s megejtetnek a választások és pedig 1 alelnökre, 16 választmányi tagra és 3 számvizsgáló-bizottsági tagra. Indítványok a közgyűlést megelőzőleg 8 nappal írásban voltak benyújtandók az elnökségnél.

A mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók nyugdíjintézete ugyancsak április hó 7.-én délelőtt 11 órakor a „Köztelek“ üléstermében tartja első rendes közgyűlését, melyben a felügyelő-bizottság és igazgatóság jelentése az intézet zárszámadásáról és mérlegéről terjesztetik elő, s megejtetnek a választások az elnökség, igazgatóság és felügyelő-bizottság hiányzó tagjaira. Indítványok 2 héttel előbb az elnökségnél írásban nyújtandók be. Ezt követőleg tanulmányi kirándulás rendeztetik Magyar-Óvárra, hová az utazás április 7.-én délután történik, 8.-án a mintaszerűen berendezett és kezelt főhercegi uradalom, 9.-én pedig a magyar-óvári m. kir. gazdasági akadémia berendezése és kísérleti telepe szemléltetik meg. A kirándulásban részt venni kívánó egyesületi tagoknak e szándékukat márczius hó 25.-ig az egyesület irodájával, (Budapest, IX. Lónyay-utca 7. sz.) kellett közölni.

Halálozás. Sényi Győző m. kir. kezelő (Fogarasvm.), az országos erdészeti egyesület alapító tagja és Molnár István erdőgyakornok (P.-Tomajon), az országos erdészeti egyesület rendes tagja, meghaltak. Béke poraikra!